

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

Proces-verbal

al ședinței de lucru a Comisiei specializate a Consiliului național pentru drepturile omului coordonată de către MAI responsabilă de monitorizarea implementării Convenției Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale

18 iulie 2024
ora 14:00

mun. Chișinău
sala mare a Colegiului MAI

A prezidat:

- dna Daniella Misail-Nichitin, Președintă, Secretară de stat a Ministerului Afacerilor Interne;

Au participat:

Membrii Comisiei:

1. Elena Cobzac – expert național Consiliul Europei
2. Rodica Terehovschi – ANPCVFVF
3. Ecaterina Batrîncea - IGPF
4. Corina Poalelungi - DUP a IGP;
5. Galina Gavrilița – MEC;
6. Galina Țurcan – STI a MAI;
7. Angela Zagaiciuc – Cancelaria de Stat;
8. Vitalie Bînzari – Inspectoratul de Stat al Muncii
9. Nadina Barburas - Consiliul pentru Egalitate;
10. Mariana Gornea – PG;
11. Aliona Dragomirețcaia – INSP a IGP;
12. Renata Atamusov – MF;
13. Ana Zaharenco – ANP;
14. Ion Budeanu – IGM a MAI;
15. Diana Țeberneac – CNPAC;
16. Corneliu Mișcoi – Biroul politici de reintegrare;
17. Ina Scaticailov – MMPS;
18. Andrei Cușcă – MDED;
19. Elena Botezatu– CI „La Strada”.
20. Anton Ialău – Ministerul Culturii
21. Traian Țurcanu – UNICEF
22. Tatiana Buga – Ministerul Afacerilor Externe
23. Dorina Savoschin – Ministerul Sănătății
24. Camelia Gheorghe - reprezentanta Palladium în Republica Moldova
25. Vasile Coroi – Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului
26. Adela Rîșcan – consilier, Oficiul Avocatului Poporului
27. Angelica Russu – oficiul Consiliului Europei
28. Veronica Maevschi – CI „La Strada”
29. Victor Pereteatcu – Ministerul Afacerilor Externe

Secretariat:

- Inna Chiriliuc, ofițer principal al Direcției politici în domeniul ordinii și securității publice, combaterii criminalității a MAI;

Ordinea de zi:

1. Prezentarea recomandărilor preliminare din cadrul Studiului „Analiza lacunelor în legislația, politicile și practicile de prevenire și combatere a exploatării și abuzului sexual online a copiilor în Republica Moldova”

2. Prezentarea preliminară a rezultatelor studiului „Date și cifre despre vulnerabilitățile copiilor în mediul online: realizări și provocări în asigurarea unui răspuns multidisciplinar la cazurile de violență online”

3. Prezentarea proiectului Setului de măsuri privind implementarea Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția Lanzarote) pentru perioada 2025-2026. Discuții asupra proiectului. Validarea proiectului.

4. Măsuri și acțiuni în vederea asigurării aprobării și implementării proiectului Setului de măsuri privind implementarea Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția Lanzarote) pentru perioada 2025-2026.

5. Propuneri, planificarea acțiunilor următoare, stabilirea priorităților pentru semestrul II 2024.

În debutul ședinței, **dna Daniella Misail-Nichitin** a salutat membrii Comisiei, a adus la cunoștință ordinea de zi. S-a propus, pe lângă validarea setului de măsuri care au fost discutate și la ședințele anterioare, să fie abordate următoarele subiecte: setul de recomandări pe care le-a primit Republica Moldova în sensul îmbunătățirii cadrului legal pe domeniul prevenirii și combaterii abuzului sexual online față de copii, prezentarea rezultatelor preliminare a studiului elaborat de Centrul Internațional La Strada, precum și primirea deciziei asupra setului de măsuri care au fost elaborate pe platforma Comisiei.

Dna Elena Cobzac: a prezentat studiul „Date și cifre despre vulnerabilitățile copiilor în mediul online: realizări și provocări în asigurarea unui răspuns multidisciplinar la cazurile de violență online”. Studiul a fost elaborat în colaborare cu doamna Victoria Baines, profesor în tehnologii informaționale din cadrul Colegiului din Londra, în cadrul proiectului „Combaterea abuzului și exploatării sexuale online împotriva copiilor” și a avut ca scop analizarea și revizuirea legislației, politicilor și practicilor în conformitate cu standardele internaționale, identificarea practicilor promițătoare și identificarea recomandărilor pentru consolidarea și dezvoltarea legislației, politicilor și practicilor, inclusiv a strategiilor sau planurilor de acțiune pentru prevenirea și combaterea OCSEA. S-a stabilit că Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative în acest domeniu, adoptând modificări legislative și stabilind mecanisme interdepartamentale cuprinzătoare pentru coordonare și monitorizarea răspunsului național la exploatarea și abuzului sexual al copiilor în conformitate cu Convenția Lanzarote. În același timp, unele funcții de bază a răspunsului național se bazează pe eforturile unui număr mic de persoane pro-active și ONG-uri în combinație cu lipsa de resurse identificate și provocările legate de asigurarea unei capacități specializate în cadrul serviciilor guvernamentale. Această situație ridică probleme de durabilitate și de suficiență pentru a răspunde cererii.

Întrebările care au fost propuse spre examinare în cadrul studiului: În ce măsură dreptul penal substanțial și procedural este în conformitate cu Convenția de la Lanzarote și cu alte standarde internaționale relevante, cum ar fi Convenția de la Budapesta? În ce măsură sistemul de justiție este prietenos copiilor? Există mecanisme de raportare care să permită acest lucru, inclusiv linii telefonice de urgență? În ce măsură sunt cadrele legislative, de reglementare și de politică naționale favorabile capacității forțelor de aplicare a legii de a conduce, sprijini și coordona investigațiile privind AESCO? Având în vedere natura în continuă evoluție a OCSEA, există un efort coordonat și impus de politică din partea forțelor de aplicare a legii pentru a efectua evaluări periodice ale amenințărilor privind OCSEA? Există proceduri standard de operare (PSO) ale poliției privind investigarea OCSEA și gestionarea informațiilor penale legate de OCSEA? În ce măsură cadrele legislative, de reglementare și de politică facilitează prevenirea OCSEA? În ce măsură politicile și procedurile operaționale de gestionare a delinvențelor sexuali care agresează copii conduc la reabilitarea acestora și la prevenirea altor vătămări ale copiilor? În ce măsură cadrele legislative, de reglementare și de politică promovează sprijinul pentru victimele OCSEA? Există un organism național multipartid și intersectorial însărcinat cu combaterea OCSEA? În ce măsură cadrele naționale legislative, de reglementare și de politică sunt bazate pe dovezi?

Metodologia care a fost aplicată ține de cercetarea de birou, examinarea de acte, regulamente, legi adoptate de către Parlamentul Republicii Moldova, Guvernul, inclusiv și acte departamentale. Au fost desfășurate interviuri cu părțile interesate, de la care au fost primite contribuții scrise.

Constatările studiului:

La aplicarea legilor în practică există unele lacune. Au fost propuse recomandări privind amendarea Codului Penal pentru a include toate elementele constitutive stabilite în Convenția Lanzarote care definesc abuzul sexual asupra copiilor, în special:

- asigurarea coerenței în definirea și aplicarea noțiunii de consimțământ la o activitate sexuală în raport cu persoanele cu vârsta sub 16 ani și asigurarea unei acoperiri suficiente în legislația națională pentru a incrimina determinarea intenționată, în scopuri sexuale, a unei persoane sub vârsta de 16 ani să asiste la abuzuri sexuale sau la activități sexuale, inclusiv expunerea ilegală la pornografie;

- revizuirea dispozițiilor privind primirea de servicii sexuale („Recurgerea la prostituție practică de un copil”, articolul 208/2 Cod penal) pentru a asigura o acoperire suficientă a infracțiunilor online, inclusiv a beneficiarilor transmisiunilor în direct ale abuzurilor sexuale comise asupra copiilor, pentru a corespunde pe deplin cu prevederile art. 9 din Convenția Lanzarote. Totodată este oportun de a fi pus în discuție și necesitatea și posibilitatea de atragere la răspundere nu doar persoanele care beneficiază nemijlocit de servicii unui copil, dar și cei care sunt comanditari de asemenea servicii sau cei care recrutează;

- modificarea articolul 208/2 din Codul penal, prin excluderea textului „cunoașterea cu certitudine a vârstei victimei care nu a împlinit 18 ani” astfel încât să nu fie o condiție prealabilă pentru stabilirea unei infracțiuni sexuale împotriva unui copil;

- revizuirea Codului Penal în ceea ce privește expunerea intenționată a unui copil la pornografie pentru a se asigura că Republica Moldova respectă articolul 22 din Convenția Lanzarote;

- revizuirea legislației privind abuzul sexual asupra copiilor în cadrul „cercului de încredere” în conformitate cu Convenția Lanzarote. În legislația națională există reglementări care prevăd noțiunea de membru de familie, dar conform definiției din Convenția de la Lanzarote, cercul de încredere este o noțiune mult mai largă;

- în conformitate cu avizul Comitetului Lanzarote, copiii cu vârste cuprinse între 16 și 18 ani sunt exceptați de la urmărirea penală pentru difuzarea de imagini și videoclipuri cu conținut sexual explicit care îi implică. Deși prevederi similare în legislația națională lipsesc, totuși organele de drept se conformează și aplică direct Convenția. Însă, în practica judiciară mai pot fi întâlnite cazuri când au fost atrași la răspundere copii de la 16 la 18 ani, deoarece Codul Penal la art. 21 prevede ca subiect al infracțiunii, în special de pornografie infantilă, este persoana care a împlinit vârsta de 16 ani;

- efectuarea unei analize pentru a monitoriza eficacitatea modificărilor aduse Codului Penal în ceea ce privește racolarea online a copiilor în scopuri sexuale (grooming), astfel cum este definită la articolul 23 din Convenția Lanzarote. Mai mult ca atât, există prevederile art. 175/1 din legea penală care la fel a fost modificată, însă au fost stabilite unele lacune, care urmează a fi lichidate, pentru a corespunde art. 23 din Convenția de la Lanzarote;

- revizuirea și, după caz, modificarea Codului Penal pentru a incrimina explicit toate elementele constitutive enumerate la articolul 20 din Convenția de la Lanzarote, și anume: obținerea cu bună știință a accesului la CSAM prin intermediul tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC), crearea artificială sau manipularea CSAM, să fie înlocuit termenul „pornografie infantilă” cu „material privind abuzul sexual asupra copiilor”, în conformitate cu standardele internaționale, cum ar fi Orientările de la Luxemburg;

- revizuirea pedepselor aplicate pentru infracțiunile comise în temeiul articolului 208/1 alineatul (1) - „pornografie infantilă” pentru a se asigura că acestea reflectă gravitatea infracțiunii și impactul asupra victimelor și că victimele nu sunt private de justiție din cauza expirării termenului de prescripție pentru infracțiuni mai puțin grave. Astfel a fost scos în evidență și faptul că pe 7 iunie 2024, art. 60 din Codul Penal ce ține de prescripția tragerii la răspunderea penală, a suferit modificări;

- modificarea legii penale prin menționarea în mod specific, ca circumstanțe agravante, utilizarea tehnologiei pentru diseminarea CSAM în scop de răzbunare sau pentru obținerea controlului coercitiv;

- să fie prevăzut în legislație o gradație a pedepselor pentru difuzarea de CSAM în scopul răzbunării sau al controlului coercitiv, ținând seama de diverse elemente, inclusiv de vârsta părților implicate. Art. 208/1 din Codul penal conține doar un alineat, și astfel nu prevede circumstanțe agravante după cum Convenția le prevede expres.

În ceea ce ține nemijlocit de procedura penală și investigarea infracțiunilor de abuz și exploatare sexuală asupra copiilor, s-a constatat că în pofida faptului că Republica Moldova deține un potențial, totuși legislația Republicii Moldova este lacunară sub unele aspecte și respectiv au fost formulate și trasate următoarele recomandări:

- investigatorii specializați ar trebui să aibă prioritate în bugetul poliției naționale și să fie sprijiniți, în special având în vedere volumul actual de sesizări internaționale;
- asigurarea resurselor umane suficiente pentru a efectua investigații pro-active și sub acoperire. Resursele de personal pentru investigarea infracțiunilor AESCO ar trebui ajustate pentru a lua în considerare volumul de cazuri și durabilitatea acestora;
- punerea în aplicare a unui sistem național de înregistrare a infracțiunilor pentru a colecta date și statistici privind cazurile de AESCO pentru a facilita monitorizarea eficientă a situației și a furniza date empirice în vederea planificării acțiunilor, alocării de resurse îndreptate la detectarea și prevenirea infracțiunilor, cunoașterea situației criminogene, majorarea statelor de personal;

- furnizarea de sprijin psihologic specializat investigatorilor AESCO pentru a menține reziliența și capacitatea acestora;

- ofițerii nespecializați ar trebui să beneficieze de formare și îndrumare corespunzătoare, pentru a asigura respectarea legii și a tuturor reglementărilor în ceea ce privește colectarea și diseminarea informațiilor cu privire la aceste infracțiuni. Lista specialiștilor supuși formării continue, cum ar fi ofițerii de poliție (ofițeri de urmărire penală și ofițeri de investigații) urmează a fi revizuită și completată periodic, iar pentru judecători și procurori, Institutul Național al Justiției ar trebui să instituie un registru care să ateste care persoane nominal au fost instruite și care nu, pentru a evita situațiile când o persoană este instruită de 2-3 ori, iar alta niciodată.

În materia principiilor și procedurilor de justiție prietenoase copiilor, legislația a fost modificată și este în corespundere cu tratatele și convențiile internaționale la care Republica Moldova este parte, dar totodată s-a pus o prioritate ca să existe o certitudine că cazurile copiilor victime, martori și suspecți în cazurile de violență sexuală împotriva copiilor sunt examinate cu promptitudine în termenele stabilite din momentul sesizării infracțiunii de către organele abilitate. A fost evidențiat faptul că judecătorii și procurorii care nu sunt specializați în AESCO ar trebui să fie sensibilizați în mod regulat cu privire la cerințele legii privind măsurile speciale pentru audierea copiilor victime ale abuzurilor sexuale și la cele mai bune practici în acest domeniu. S-a stabilit și lipsa unui cadru legal ce ține de reglementarea statutului de intervievator și s-a propus în regim de urgență desemnarea unui organ care să certifice practicienii calificați care pot intervieva copii, victime sau martori. În plus, mai este necesar de a fi revizuite dispozițiile actuale privind recrutarea și instituționalizarea acestui rol în vederea creșterii numărului de intervievatori calificați capabili să asiste minorii.

O altă recomandare ține de consolidarea și extinderea utilizării unităților specializate și instruite pe întreg teritoriul țării pentru urmărirea penală a exploatării și abuzului sexual asupra copiilor (inclusiv a infracțiunilor pe internet), cu procurori și judecători specializați (de instrucție), instruiți și informați în mod corespunzător, pentru a asigura urmărirea penală cu succes a infractorilor din acest domeniu, menținând în același timp standarde favorabile copiilor și protejând copiii care au fost supuși abuzurilor și exploatării sexuale.

De asemenea, se recomandă să se inițieze înființarea planificată a încă două centre de tip Barnahus pentru a oferi copiilor victime ale AESCO un acces mai larg la servicii specializate multidisciplinare sub același acoperiș.

În ceea ce ține de asistența juridică reciprocă s-a stabilit ca Republica Moldova trebuie să pună în aplicare Recomandările Comitetului Convenției privind

criminalitatea cibernetică privind asistența juridică reciprocă, deoarece au fost identificate numeroase probleme ce țin de comisiile rogatorii, de conservarea probelor etc, ceea ce mărește durata procesului.

Se propune crearea unui mecanism simplificat și obligatoriu de raportare a cazurilor de exploatare și abuz al copiilor (inclusiv prin intermediul TIC), care să implice organizații cu mai multe părți interesate, pentru a asigura protecția imediată a copiilor, care ar trebui să includă orientări practice de punere în aplicare și un mecanism viabil de executare în caz de neraportare, precum și consolidarea acestor mecanisme și portaluri de raportare, în conformitate cu standardele internaționale.

De asemenea, se recomandă să se ia în considerare crearea unui sistem de compensare specific pentru victimele AESCO. În conformitate cu Planul național de acțiuni, serviciile naționale de sprijinire a victimelor și a martorilor să fie puse la dispoziția tuturor copiilor victime ale AESCO și să fie susținute prin standarde naționale și orientări operaționale pentru lucrătorii de sprijin și de o asistență juridică calificată, deși legea prevede clar că victimele trebuie să fie asistate de către un avocat, însă este important ca această asistență să fie una calificată. Respectiv, s-a recomandat și asigurarea furnizării unei resurse suficiente de asistență juridică calificată pentru a răspunde cererii din partea victimelor AESCO, și ca victimele să fie conștiente de disponibilitatea acesteia.

În materie de gestionare a făptuitorilor s-a propus următoarele:

- să se procedeze la crearea unui registru oficial și centralizat al agresorilor sexuali care să cuprindă persoanele condamnate pentru infracțiuni relevante, permițând astfel monitorizarea și gestionarea acestora;
- elaborarea de programe de probațiune înainte și după eliberare pentru persoanele condamnate pentru OCSEA/CSEA, cu orientări operaționale și reglementări, dacă este necesar;
- restricționarea accesului infractorilor sexuali condamnați la copii și angajarea acestora în funcții în care au acces la copii. După cum s-a stabilit, prevederile art. 208/1 din legea penală nu conțin reglementări ce țin de posibilitatea privării de dreptul de a ocupa funcții și de a fi încadrat în alte activități cu implicarea copiilor;
- punerea în aplicare a unui sistem de depistare pentru toate persoanele implicate în educație sau activități cu copii și tineri;
- luarea în considerare a introducerii unor sisteme de sprijin pentru familiile infractorilor și pentru copiii care manifestă comportamente sexuale dăunătoare.

În sfera prevenirii, identificării, combaterii infracțiunilor, reducerii daunelor se pun următoarele măsuri:

- introducerea unei definiții a probelor electronice, clarificarea normelor referitoare la conservarea, confiscarea, păstrarea, administrarea și prezentarea acestora și elaborarea de orientări operaționale pentru ofițeri de urmărire penală, procurori;
- să se asigure că există suficiente resurse umane, capacități tehnice și infrastructură pentru a sprijini cererile crescute de identificare a victimelor AESCO;
- să se elaboreze instrucțiuni-cadru pentru companiile TIC, inclusiv pentru companiile de găzduire, pentru a preveni și combate AESCO;
- să se asigure că toate victimele AESCO au acces la ordinele de protecție a copiilor împotriva altor prejudicii.

În cadrul prevenirii și conștientizării au fost trasate următoarele recomandări:

- să se asigure că elaborarea și punerea în aplicare a planului național de siguranță online beneficiază de resurse suficiente, cu o monitorizare eficientă a activităților, a extinderii și a impactului;

- să se continue să se evalueze relațiile de lucru cu sectorul privat pentru a combate AESCO;

- să se asigure că programele și campaniile se adresează tuturor persoanelor din societate și sunt create împreună cu copiii și tinerii.

La compartimentul coordonare și monitorizare au fost identificate următoarele recomandări:

- având în vedere activitatea intersectorială considerabilă necesară pentru realizarea Planului național de acțiune, să fie înființat un secretariat independent care să coordoneze realizarea și să monitorizeze performanța, inclusiv în ceea ce privește AESCO;

- să fie introdusă o evaluare periodică a amenințărilor la adresa AESCO;

- să se acorde o atenție colectării de date complete și exacte pentru a permite luarea de decizii în cunoștință de cauză privind alocarea de fonduri și resurse pentru combaterea AESC inclusiv cel online;

- să existe eforturi continue și extinse pentru a se asigura că practicienii care intră în contact cu copiii sunt informați corespunzător cu privire la AESCO;

- coordonarea, formarea și asistența reciprocă între autorități și organisme să fie consolidate la nivel național;

- să se ia în considerare capacitatea de a raporta cu privire la progresele înregistrate în contextul Planului național de acțiune, în special cu privire la AESC inclusiv prin intermediul TIC.

Dna Daniella Misail-Nichitin a mulțumit primului raportor pentru prezentarea studiului și a reiterat importanța implementărilor recomandărilor pentru ca Republica Moldova să se alinieze standardelor internaționale în domeniul prevenirii și combaterii abuzului și exploatării sexuale ai copiilor. Totodată s-a menționat și faptul că această aliniere deja a început prin includerea în acte legislative și politici, adaptarea și ajustarea recomandărilor în cadrul normativ național.

Ținându-se cont de unele provocări care au fost menționate anterior în sensul duratei transmiterii informațiilor pentru comisiile rogatorii, aceste modificări se regăsesc în proiectul de lege de modificare a legii privind prevenirea și combaterea criminalității informatice care urmează a fi aprobat în a 2-a lectură, anumite modificări sunt promovate de Ministerul Justiției.

Dna Elena Botezatu - directoarea executivă a Centrului Internațional La Strada, a prezentat rezultatele preliminare a studiului „Date și cifre despre vulnerabilitățile copiilor în mediul online: realizări și provocări în asigurarea unui răspuns multidisciplinar la cazurile de violență online”.

Studiului a fost realizat în ultima jumătate de an în parteneriat cu Sociopolis, Paladium, în cadrul unui proiect finanțat de către USAID cu suportul Ministerului Educației și Cercetării, care a facilitat accesul la copii din mai multe instituții de învățământ din întreaga țară, un studiu ce și-a propus să analizeze experiențele copiilor din Republica Moldova în mediul online, în special al copiilor din categorie

vulnerabile, să vadă care sunt acele riscuri specifice la care sunt expuși acești copii și să formuleze anumite recomandări pentru autorități care ar ține cont și de nevoile copiilor din categorii mai vulnerabile.

De-a lungul anilor au fost realizate mai multe studii care și-a propus să identifice acele experiențe copiilor în mediul digital, riscuri specifice, însă este pentru prima dată când s-a propus să se efectueze în rândul copiilor vulnerabili și să fie deduse acele particularități care îi vizează.

Au fost folosite metode cantitative și calitative de colectare a datelor. Au fost aplicate chestionare, ancheta sociologică unui număr de 1412 copii cu vârsta cuprinsă între 10-17 ani, copii din 36 de instituții de învățământ din nordul, centrul și sudul țării, inclusiv din mun. Chișinău. Au fost organizate și discuții focus grup, interviuri cu specialiști din diferite domenii, atât din domeniul social, educație, cât și organe de drept și justiție.

Au participat la acest studiu copii din familii cu venituri mici, care locuiesc cu un singur părinte sau rude sau copii neglijăți de părinți, copii cu dizabilități sau cu cerințe educaționale speciale sau copii care vorbesc acasă o altă limbă decât cea de predare la școală. Este important de menționat faptul că din numărul total de copii, aproximativ 80 % sunt copii care fac parte dintr-o categorie de vulnerabilitate, respectiv datele prezentate sunt reprezentative anume pentru această categorie de copii, cu o anumită vulnerabilitate socială.

S-a ținut cont de recomandările de Uniunii Europene și de metodologia care este propusă pentru realizarea unor studii similare și anume în clasificarea riscurilor la care pot fi expuși copiii. În baza acestei clasificări au fost formulate inclusiv întrebările adresate copiilor în anchetele sociologice. Astfel, întrebările se referă la riscurile de diferite categorii, riscuri de conținut, spre exemplu atunci când copilul poate accesa anumite informații cu caracter dăunător sau conținuturi ilegale, riscuri de conduită, atunci când copilul interacționează cu alte persoane în mediul online, riscuri de contact, cum ar fi acele riscuri de grooming sau riscuri de contract, riscuri de consumator, ceea ce presupune interacțiunea copilului cu diferite platforme sau cu diferiți actori digitali care oferă acces la anumite servicii digitale. Unele riscuri transversale au fost luate în calcul precum ar fi riscuri pentru bunăstarea copilului sau riscuri pentru sănătatea acestuia.

Constatările studiului:

Studiul indică că acei copii care au vulnerabilitate socială petrec mai mult timp în mediul online, aproximativ cu 2 ore mai mult decât copiii care nu au vulnerabilitate socială. Interesele acestor copii sunt diferite, ei se implică mai des în acțiuni și schimb de fotografii sau publicare de conținut în mediul online, mai des procură diferite bunuri din mediul online, de pe diferite site-uri.

La fel, acești copii mai des sunt deschiși de a vorbi despre relații noi de prietenie în mediul online, despre persoane cu care comunică în mediul online necunoscute, ceea ce este diferit comparativ cu datele înregistrate în rândul copiilor fără vulnerabilitate socială. Copiii fără vulnerabilitate socială sunt mai deschiși de a vorbi despre interese de a utiliza internetul sau resursele internetului pentru a-și pregăti temele pentru acasă sau pentru a accesa diferite conținuturi informative. Copiii din categoriile vulnerabile mai frecvent sunt implicați în diferite acțiuni cu potențial riscant, cum ar fi: acțiuni de căutare de noi prieteni, schimburi de conținuturi intime cu aceste persoane. Aceste

fapte pot fi observate din datele statistice și aceste comportamente au legătură strânsă cu nivelul de cunoștințe și de competențe pe care îl au copiii.

Au fost analizate în ce măsură copiii cunosc sau citesc setările de confidențialitate pe diferite platforme, în ce măsură copiii analizează unele link-uri care le primesc prin chat-uri înainte de a le accesa. Evident că numărul copiilor care cunosc și care se informează este mai mic și respectiv și riscurile la care sunt expuși prevalența lor este mult mai mare. Datele indică clar că mai des acești copii acceptă să facă parte din diferite grupuri pe platforme de socializare, mai frecvent primesc, trimit cereri de prietenie și creează relații de prietenie în mediu online, inclusiv cu persoanele pe care nu le cunosc în realitate.

Îngrijorător e rata copiilor care semnalează despre experiențe neplăcute în mediu online, numărul fiind practic de 57% din cei care au participat în contextul acestei cercetări. La completarea chestionarelor, copii au menționat despre anumite experiențe neplăcute care li s-au întâmplat în ultimele 3 luni. În comparație cu datele din 2021, în acea perioadă rata era cu mult mai mică, de aproximativ 17% care au trecut prin experiențe neplăcute în mediul online. Aceste date îngrijorează, dar trebuie de ținut cont și de specific, despre faptul că aceste date reflectă situația copiilor fără vulnerabilitate socială, respectiv în rândul categoriei copiilor vulnerabili situații neplăcute se întâmplă mult mai des.

Tipurile de probleme și experiențe neplăcute sunt diferite și vizează atât riscurile de conținut (de exemplu fiecare al cincilea copil participant la cercetare a văzut sau a accesat din întâmplare anumit conținut cu caracter sexual în mediul digital, fiecare al șaselea a primit imagini neadecvate sau mesaje, imagini cu caracter sexual pe diferite tipuri de aplicații și rețele de socializare), riscuri de contact (unul din zece copii atunci când discuta pe diferite platforme online au fost solicitați să expedieze imagini sau video-uri personale care să conțină părți intime ale corpului, fiind niște experiențe care indică despre faptul că acești copii au fost sau pot fi victime ale abuzului sexual în mediul online, pentru că în momentul în care li se solicită să expedieze anumite poze sau video-uri cu părți intime, aceștia pot expedia și respectiv asta expune la ulterioare pericole), riscuri de conduită (interacțiunea cu semenii și expunerea la diferite riscuri de hărțuire sau recepționarea unor comentarii, mesaje jignitoare, ofensatoare, ceea ce destul de frecvent se întâmplă copiilor, inclusiv din categorii vulnerabile și poate fi creionat faptul că practic fiecare al zecelea copil s-a confruntat cu astfel de situații în ultimele 3 luni), riscuri de consumator (la care copilul este expus în momentul când accesează platforme, site-uri web). Fiecare al zecelea copil, în ultimele 3 luni, a cheltuit fără să-și dea seama bani pe internet, procurând diferite jocuri, actualizări ale jocurilor sau alte servicii din mediul online.

Aceste riscuri au fost confirmate din discuțiile focus grup și în interviurile care au fost desfășurate cu specialiști din diferite domenii. Au fost identificate și confirmate riscuri care afectează copiii la nivel individual și anume specialiștii au recunoscut că acei copii care au o anumită dizabilitate sau care au CES într-adevăr sunt mai vulnerabili la diferite forme de abuzuri, printre care abuzuri care pot fi comise în mediu online. Au fost confirmate acele riscuri ce vizează mediul din care provine copilul și relația pe care o au cu părinții, și anume specialiștii au menționat că în familii în care există o comunicare și o relație de încredere, nivelul de pericol și de risc e mai mic, iar în familiile care sunt dezorganizate, unde predomină violența, abuz de alcool sau de

alte substanțe, copiii sunt mai vulnerabili. La nivel de comunitate a fost remarcat faptul că lipsa informării sau lipsa unor campanii organizate la nivel național și la nivel local ar fi un factor care ar expune copiii sau crea condiții pentru vulnerabilitate sporită. Iată de ce e nevoie de ținut cont de aceste aspecte când sunt planificate activități, diferite măsuri și acțiuni de prevenire și de combatere a fenomenului abuzului în mediul online.

Concluzia cercetării este că copiii din medii vulnerabile sau cu o categorie de vulnerabilitate socială sunt mai expuși pericolelor în mediul online. Aceasta se datorează unui șir complex de factori, atât lipsa unor persoane-resursă, care acești copii practic nu o au, un nivel mai redus de informare în școală despre riscurile online, o capacitate redusă a specialiștilor din echipele multidisciplinare de identificare a abuzurilor în mediul online și lipsa unei abordări și implicări multidisciplinare în prevenirea riscurilor din mediul digital.

De altfel, au fost formulate recomandări de ordin strategic, cum ar fi:

- Elaborarea și aprobarea Planului național de acțiuni privind siguranța copiilor online, care să includă măsuri cuprinzătoare pentru protecția copiilor împotriva tuturor formelor de abuz online, inclusiv abuz și exploatare sexuală online, în conformitate cu Modelul de Răspuns Național elaborat de Alianța Globală WeProtect.
- Dezvoltarea unor strategii de incluziune digitală a copiilor din familiile fără venituri sau venituri mici sau a altor categorii vulnerabile care au acces limitat la dispozitive digitale și la conexiune online, pentru a asigura acces egal la oportunități de dezvoltare și de învățare în mediul digital.

Recomandări de ordin operațional, cum ar fi:

- Asigurarea incluziunii digitale pentru copiii din categoriile vulnerabile prin dezvoltarea unor programe de instruire pentru specialiștii din serviciile de asistență psiho-pedagogică și din domeniul protecției copilului, elaborarea resurselor informative privind riscurile online pentru diferite comunități etnice și lingvistice, dezvoltarea și implementarea unor politici comprehensive la nivelul instituțiilor de învățământ de integrare a tehnologiilor în procesul educațional, în predare, învățare, etc.
- Promovarea la nivel național a unei abordări multidisciplinare de prevenire și combatere a riscurilor online, bazate pe dovezi integrate prin dezvoltarea resurselor informative de aplicare practică a mecanismului de cooperare intersectorială prevăzut în Hotărârea de Guvern nr.270/2014 în cazuri de abuz online și asigurarea unei abordări complexe și implicite din partea Ministerului Educației și Cercetării în toate inițiativele de evaluare, elaborare, revizuire a programelor curriculare, prin reflectarea transversală a siguranței online.
- Implementarea de către instituțiile de învățământ a Standardelor pentru protecția și siguranța copiilor în mediul online prin dezvoltarea unui mecanism de monitorizare a implementării Standardelor pentru protecția și siguranța copiilor/elevilor în mediul online, integrarea în programele de educație digitală a activităților de dezvoltare a unui șir vast de competențe (de interacțiune socială, comunicare, colaborare, creare de conținut, etc.) și informarea grupurilor marginalizate despre riscurile online, prin furnizarea resurselor informative în diferite limbi.
- Schimbarea atitudinilor și practicilor membrilor comunității despre pericolele în mediul online prin implementarea campaniilor de informare privind riscurile mai puțin cunoscute (expunerea la conținut agresiv sau sexual, procurarea de

bunuri sau servicii nesecurizate, etc.), dezvoltarea programelor de educație parentală adaptate pentru diferite categorii de vârstă ale copiilor, orientate pe dezvoltarea competențelor de relaționale cu copilul despre siguranța online și abilitarea specialiștilor în protecția copilului pentru a monitoriza și sprijini familiile vulnerabile, și a preveni riscurile online la care pot fi expuși copiii.

- Asigurarea accesului copiilor la resurse informaționale, mecanisme de raportare, servicii de asistență prin dezvoltarea competențelor digitale ale copiilor și dezvoltarea unui mecanism de evaluare a competențelor, inclusiv a sub-competenței ce vizează siguranța online, adaptat pentru toate treptele de învățământ obligatoriu și asigurarea oportunităților de dezvoltare a competențelor digitale în afara instituției de învățământ (biblioteci, centre de tineret, etc.).

- Responsabilizarea sectorului privat din domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor în prevenirea și combaterea tuturor formelor de violență digitală comisă față de copii prin dezvoltarea și promovarea mecanismelor de raportare a conținuturilor ilegale pe platformele furnizorilor de servicii și promovarea principiilor de protecție a copiilor în mediul online, inclusiv în utilizarea serviciilor și produselor digitale, aplicând măsuri de siguranță la proiectare, sau în politicile corporative.

DI Traian Țurcan, în contextul subiectelor din agendă și prezentărilor, a menționat că studii abundă în recomandări. Unele din ele ar fi vechi, cum ar fi modificarea cadrului legal, altele mai noi, mai specifice. Apare întrebarea în ce măsură sunt reflectate acestea în planul care este prevăzut în ordinea de zi, ar fi oportun de examinat posibilitatea de schimbare a termenului de validare al acestui plan sau de găsit o modalitate prin care contribuțiile să fie realizate într-o manieră în care să ofere mai mult spațiu pentru coordonare între actori interesați, printre care se regăsește Consiliul European, UNICEF, autoritățile statului și ONG-urile. Acest plan trebuie de îmbunătățit din punct de vedere tehnic. Mai relevant ar fi de organizat o platformă mai tehnică decât acest Consiliu. Aceste recomandări sunt utile și ar trebui să fie încorporate în parteneriatele deja existente.

Dna Daniella Misail-Nichitin a expus faptul că s-a încercat să se valorifice mai multe perspective. Programul siguranța online nu este încă aprobat, dar este deja foarte aproape de a fi prezentat în ședința de lucru al membrilor Guvernului. La fel, din perspectiva Ministerului Afacerilor Interne, a fost creată această platformă. De câte ori este necesar, această platformă va fi oferită pentru coordonare, chiar dacă dimensiunea și mandatul este unul îngust și specific. Cu referire la contribuția pentru primul studiu care a fost prezentat de către doamna Cobzac, există spațiu până în luna august să completăm acest plan cu clarificări și completările de rigoare. Lista recomandărilor nu este una exhaustivă, ceea ce indică dinamica acestui domeniu. Provocările din domeniul online sunt în dinamica progresivă în ultimii 2 ani și depinde foarte mult de capacitatea tuturor de a se mobiliza și de a întreprinde măsuri de prevenire în special, pentru că nu este doar despre abuzuri online față de copii, dar și de alte riscuri asociate, cum ar fi creșterea ofertelor de comercializare a substanțelor interzise, fenomen care trebuie combătut sau escrocheriile, pentru că cea mai recentă formă de escrocherie cu ruda în accident, oricând poate fi ajustată și modelată, iar copiii pot deveni vulnerabili la aceste mecanisme.

În continuare, **dna Daniella Misail-Nichitin** a mulțumit și doamnei Elena Botezatu pentru prezentarea cercetării și a fost vociferată propunerea de ajustare a agendei pentru a-i oferi cuvântul doamnei Angela Zagaiciuc pentru a afla poziția Cancelariei de Stat cum se poate avansa în sensul aprobării sau instituționalizării setului de măsuri asupra căruia s-a lucrat, cu posibilitatea de a revedea sau completa proiectul setului de măsuri din perspectiva calendaristică, incluzând și anul 2026, ținându-se cont că activitățile discutate și planificate pentru 2024 deja sunt în întârziere.

Dna Angela Zagaiciuc a menționat că sunt necesare ajustările aduse asupra proiectului din considerentul că a fost primită decizia ca toate recomandările internaționale să fie implementate prin seturi de măsuri. Dacă sunt programe sectoriale, aceste recomandări urmează a fi incluse în programe sectoriale. Setul de măsuri va fi aprobat prin dispoziția Guvernului. Pentru promovare se vor trece toate etapele elaborării unei dispoziții a Guvernului, conform Legii nr. 100/2017, se depune cerere și argumentarea, nota informativă, se excedă ședința secretarilor de stat, iar avizarea are loc doar 5 zile. Fiecare instituție responsabilă, în funcție de stabilirea termenului de raportare, trimestrial, ori semestrial, vor include informația scurt, clar și cuprinzător pe anumite realizări.

Setul de măsuri pe Convenția Lanzarote va fi deja cum s-a decis. Se propune, să fie incluse și recomandările aferente Convenției Lanzarote. În proiect sunt deocamdată prevăzute acțiuni de implementare a Convenției Lanzarote, pentru recomandări va fi specificat „acțiuni pentru implementarea recomandărilor”, sau mai multe acțiuni pentru o recomandare.

Dna Daniella Misail-Nichitin a mulțumit doamnei Angela Zagaidac și a invitat-o pe dna Inna Chiriliuc să prezinte proiectul setului de măsuri privind implementarea Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția Lanzarote).

Dna Inna Chiriliuc a menționat că toate propunerile au fost încorporate într-un tabel de sinteză. Totodată, reieșind din propunerile anterioare, referitor la includerea Agenției Naționale de Prevenire și Combatere a Violentei împotriva Femeilor și a Violentei în Familie în calitate de co-executor la anumite acțiuni, planul a fost expediat și în adresa acestei agenții. Agenția a revenit cu un răspuns și a solicitat să fie inclusă suplimentar încă pentru câteva acțiuni, ca de exemplu instruirea sau consolidarea cunoștințelor pentru diferite categorii de specialiști și anume la acțiunea 3, 4, 5. Totodată, astăzi a parvenit și răspunsul Ministerului Culturii, care a acceptat 4 din cele 6 acțiuni unde este vizat. Cele 2 acțiuni care au fost excluse, au fost acceptate de către Secretariat. O remarcă la punctul 17, ceea ce ține de completarea listei executorilor cu Consiliul Audiovizualului. La prima etapă de elaborare al acestui plan precum și la a 2 etapă de avizare, proiectul a fost expediat în adresa Consiliului Audiovizualului, care s-au autoexclus că nu ține de competența lor, informând Comisia că nu vor participa la ședințe și nu se regăsesc în calitate de executori a măsurii. Respectiv întrebarea este dacă trebuie de exclus sau de insistat iarăși cu o scrisoare în adresa instituției date.

DI Anton Ialău a menționat că consideră că aceste acțiuni ține de competența Consiliului Audiovizualului. Deși ei sunt responsabili pe domeniul mass-media, se propune de a lăsa deschisă această întrebare, de a discuta și de a găsi o soluție.

În continuare au fost analizate acțiunile din proiectul Setului de măsuri asupra cărora au parvenit obiecții și propuneri din partea participanților la ședință și în procesul de avizare:

- „*Acțiunea 5.1 Organizarea instruirilor membrilor comisiilor teritoriale cu competențe în domeniul drepturilor copilului*” și „*Acțiunea 5.2 Elaborarea materialelor metodice/practice pentru membrii comisiilor teritoriale*” – de exclus, pe motiv că acțiunile sunt premature, inclusiv în contextul reformei RESTART.

- „*Acțiunea 9.1 Identificarea listei de profesii, ale căror exercitare presupune contactul regulat cu copii și a actelor normative relevante*” - dna Ina Scaticailov a menționat că solicitările înaintate de către MMPS nu au fost acceptate, nu se acceptă de către MMPS ca să fie lider pe această activitate, iar în cazul când se insistă pe mențiunea de menținerea acestei activități se propune ca identificarea și întocmirea acestei liste să fie realizată de către Secretariatul Comisiei.

Dna Daniella Misail-Nichitin a atras atenția asupra necesității de a fi discutat acest moment, deoarece este o recomandare care vizează contextul național, MAI niciodată nu a revăzut componentele care țin de lista profesiilor sau de nomenclatorul ocupațional, totodată dacă este necesar, poate va fi nevoie de organizată o ședință bilaterală pentru a fi clarificate aceste aspecte. Raționamentul invocat de către MMPS este unul de înțeles atunci când se sugerează că există deja un nomenclator al ocupațiilor, iar dacă de mers pe recomandările Consiliului Europei și nu doar, de a preveni riscul recidivei făptuitorilor, atunci trebuie de identificat modalitatea de a avea niște indicatori mult mai clari care totuși sunt profesiile pentru că, la general, toată lumea conștientizează că orice domeniu în care presupune interacțiunea cu copiii persistă riscul comiterii unor infracțiuni privind viața sexuală. Totuși este necesar de a delimita și de a avea niște pârgii mai specifice, în caz contrar, nu se va putea arăta că această recomandare a fost implementată. Poate e necesar o reformulare sau de găsit alte mecanisme, dar se va mai reveni la acest aspect.

Reprezentantul MMPS a expus poziția că ar fi oportună organizarea unei ședințe bilaterale.

Dna Angela Zagaiciuc a intervenit și a concretizat că, Secretariatul nu poate fi identificat ca instituție responsabilă de implementare pe motiv că trebuie să fie o instituție lider. Secretariatul nu-și poate asuma anumite acțiuni de implementare. A menționat că nu este stabilit corect indicatorul. Indicatorul este însăși ca o acțiune.

- „*Acțiunea 18 Asigurarea că persoanele apropiate victimei pot beneficia de asistență terapeutică, în special de asistență psihologică de urgență*” - **dna Dorina Savoschin** a menționat că referitor la această acțiune a avut loc o discuție cu colegii de la minister și s-a ajuns la concluzia că asistența psihologică de urgență nu este un serviciu medical. Totodată sunt psihologi la Centre Comunitare de Sănătate Mintală care se ocupă gratuit de orice persoană care a experimentat o traumă psihologică și care s-a adresat la ei. Așa servicii există, sunt și psihologi în cadrul Centrelor de Sănătate Prietenoase Tinerilor dacă este vorba despre un adolescent.

În cadrul discuției referitor la propunerea MS, participanții au expus mai multe viziuni, precum: Hotărârile de Guvern care reglementează activitatea Centrelor Comunitare de Sănătate Mintală este foarte interpretativă, ar fi mult mai oportun ca această categorie de beneficiari să se regăsească expres; există o prevedere expresă a Convenției că persoanele apropiate victimelor de asemenea, pot beneficia de servicii

psihologice; nu e vorba de orișicine, e vorbă de victime, categoria e foarte diferită, dacă ea nu știe că trebuie să se adreseze la Centru, prin Hotărârea de Guvern liber se va face acest drum; atunci când va fi expres prevăzută categoria de beneficiari, părinți, rudele, apropiații, victimele acestei categorii de infracțiuni, o să fie mult mai simpli pentru specialiști de a lucra cu victima și cu membrii familiei. În caz contrar, specialistul, asistentul social, polițistul care lucrează cu victima copil, necunoscând faptul că părinții acestuia ar putea beneficia de anumite servicii specializate, nu va referi persoana, deoarece este acea formulare generală în Hotărârea de Guvern care reglementează activitatea CCSM. Când va fi și un mecanism expres de referire, polițistul va cunoaște că părintele acelui copil tot are dreptul de a beneficia de asistența specializată.

La fel, a fost invocat subiectul ce ține de determinarea „persoanelor apropiate”, pentru că se operează cu termeni diferiți: membri de familie, persoane de încredere și nu este clar dacă persoanele apropiate vor fi stabilite în care categorie: cea de membri de familie sau de prieteni, parteneri. Termenul este neclar, astfel apare întrebarea pe cine de referit către serviciile anterior menționate, doar dacă nu va fi condiționat accesul direct, de exemplu de a avea poliță de asigurare medicală. De asemenea, sintagmele „asistență terapeutică” și „asistență psihologică de urgență” - prin acestea se subînțelege ca fiind servicii de asistență de criză. Totuși asistența terapeutică este un proces mai lung, în contextul aprobării legii psihologului, s-ar putea ca acestea să aibă un sens diferit și atunci nu se știe dacă se va putea asigura această asistență.

Dna Daniella Misail-Nichitin în contextul discuțiilor asupra acestui subiect, a menționat despre prevederile care sunt în legea cu privire la reabilitarea victimelor infracțiuni, care la fel este o lege generală și din acest considerent parvin recomandări suplimentare ca să fie asigurate focalizarea sau un grad mai mare de claritate în categorii de beneficiari.

Cu referire la legea psihologului, proiectul de lege abia a fost înregistrat și nu ar fi de dorit să condiționăm acțiunea de etapa de aprobare, că ar putea fi aprobat în sesiunea de toamnă sau mai târziu, pentru că posibil vor urma o serie de consultări publice. Se solicită reformularea acestei noțiuni.

Dna Angela Zagaiciuc a sugerat ca însăși acțiunea să fie expus mai clar, și anume ce hotărâre a Guvernului sau alt act normativ trebuie modificat.

Urmare a discuțiilor, s-a solicitat ca instituția responsabilă pe domeniu, Ministerul Sănătății, să vină cu sugestii concrete asupra acțiunii.

Dna Renata Atamusov a menționat despre necesitatea specificării laturii financiare, costurilor pentru implementare și indicarea surselor de finanțare.

Urmare a celor discutate în cadrul ședinței, **s-a stabilit:**

1. Analiza recomandărilor Comitetului Lanzarote și completarea proiectului Setului de măsuri cu acțiuni pentru implementarea recomandărilor.

2. Ministerul Culturii urmează să definitiveze împreună cu Consiliul Audiovizualului participarea în calitate de executori la acțiunea nr. 17.1. „Elaborarea și aprobarea liniilor directorii pentru sectorul TV, mass-media” cu informarea despre decizia primită Secretariatul Comisiei.

3. Desfășurarea unei ședințe bilaterale cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale în vederea clarificării acțiunii Acțiunea 9.1 „Identificarea listei de profesii, ale căror exercitare presupune contactul regulat cu copii și a actelor normative relevante”.

4. Ministerul Sănătății va interveni cu sugestii concrete asupra acțiunii nr. 18 „Asigurarea că persoanele apropiate victimei pot beneficia de asistență terapeutică, în special de asistență psihologică de urgență” – ce hotărâre de Guvern urmează a fi modificată.

5. Pentru fiecare acțiune, instituțiile vizate în calitate de executori, vor specifica costurile pentru implementare și sursele de finanțare.

6. Expedierea proiectului pentru avizare repetată a în adresa autorităților.

7. Inițierea procedurii de promovare a proiectului pentru a fi adoptat.

Dna Daniella Misail-Nichitin, în lipsa altor sugestii sau propuneri a mulțumit tuturor participanților la ședință pentru participarea activă și propunerile înaintate, menționând că, se va reveni cu procesul-verbal solicitând membrilor Comisiei o implicare mai activă prin prisma competențelor ce le revin.

Președinta Comisiei:

Secretară de stat

/semnat/

Daniella MISAIL-NICHITIN